

Z CIZÍCH REVUÍ

a) Revues belgické.

Bulletin belge.

Ročník IX. (1928), čís. 1., leden.

Les operations de l'Armée belge. La bataille de l'Isér. (Viz pokračování až do čísla červnového.)

Kpt. gštbu Weber: L'effort belge au lac Tanganika pendant la guerre 1914—18. (Viz číslo listopadové a prosincové 1927): Historie boje o nadvládu nad jezerem Tanganika (Tanganjika-Kongo v Africe) během války 1914—18 mezi Belgičany (Spojenci) a Němci. Němci se jí zmocnili ihned na počátku války pro převahu svého lodního parku; byla jim však postupně odháněna, počínaje koncem 1915, kdy se skupina Tanganika za součinnosti Angličanů zmocnila jednoho, na počátku 1916 zničila druhý německý dělový člun, a pomocí hydroavionů si vyloučením z boje největší německé lodi zajistila úplnou převahu nad jezerem a přispěla tak ke zdaru pozemních operací.

Čtenář tohoto článku může si učiniti částečně představu o velkém úsilí, které musilo býti vynaloženo, vezme-li v úvahu, za jakých podmínek bylo nutno bojovati (nedostatek bojových prostředků, nástrojů, materiálu, cest, zásobovacích prostředků atd.), a co bylo za těchto nepříznivých podmínek vykonáno (správky a přezbrojení lodí, vybudování vojenského přístavu, boje, organizace spojení, organizace transportů přes jezero, oprava zničené železnice, zvláště mostů, z Kigoma do Tabora při nedostatku materiálu atd.).

Etude du problème de la concentration des feux (mjr. Smedts), 48 stran, listopad a prosinec 1927, leden a únor 1928.

Ze srovnání statistik zranění způsobených střelbou z pušky (kulometu) a z děla ve válce 1870—71, rusko-japonské na jedné a za války světové na straně druhé, dokazuje pisatel, že se během poslední války mohutnost palby a zvláště dělostřelectva stala důležitou. Mimo to snaha nahraditi člověka strojem nutí moderní armády k tomu, aby měly dostatečně silné dělostřelectvo, neboť dělostřelectvo rozbíjí nepř. odpory. Největší účinek dosáhne soustředěním palby. Soustředění palby získal Napoleon masou prostředků; za našich dob nám ji tím více zaručí vedle soustředění prostředků rychlostí palby — denosnost a možnost rychlé změny směru palby.

Problém soustředění řeší pak pisatel se stanoviska velitelství a se stanoviska vykonavatele (baterie — oddílu) pomocí četných tabulek a výpočtů, jež jsou zajímavé jak pro dělostřelce-taktika, tak pro dělostřelce-technika.

Mjr. Liévin: Les Chars de combat. (Viz začátek v čísle prosincovém 1927 a pokračování až do čísla květnového.) Autor uveřejňuje v svém článku několik technických dat a úvah o tancích. Po povšechné klasifikaci na doprovodné (lehké a střední) a těžké zkoumá vlastnosti tanků s těchto hledisek:

1. Dosavadní pohyblivost postačuje pro doprovod pěchoty v boji, kde je omezena jednak rychlostí postupu pě-

choty, jednak nedokonalým pozorovacím zařízením (nemožnost pozorovati při větší rychlosti terénní překážky a tím časté nehody), nedostačuje však pro pohyb na silnicích (strategická pohyblivost). Pro pohyb na silnici byla by žádoucí rychlost 20 km v hodině a možnost denních etap 50—75 km. Zlepšení je předmětem studia; řešení se hledá v kombinovaném systému (kola a pásy). Pokusy ve Francii, Americe, Anglii a v Československu.

Akční rádius dosavadních tanků malý — nepřesahuje 40 km. Je třeba, aby tank byl schopen boje ještě po vykonání jednodenní pochodové etapy.

2. a) Možnost přechodu překážek — hlubokých příkopů — závisí na délce a umístění těžiště.

b) možnost ničení na váze tanků a na tažné síle, která je při menší rychlosti větší (Renault při 1. rychlosti 5033 kg, při 4. rychlosti 400 kg).

c) možnost zlézání svahů má být 100%; toho bylo téměř u všech tanků dosaženo. Je snaha (Angličané, Američané) vyrobiti tanky schopné přechodu vodních toků. Dost dobrý výsledek u Američanů.

3. Výzbroj — musí dovoliti rychle umlčet odpory, s nimiž se setká (proti obrněným zbraním, proti tankovým zbraním, letectvu, proti skrytým i krytým cílům); to vyžaduje kombinované výzbroje jednoho tanku (dělo a kulomet) a dostatečného množství zásob střeliva. Dosavadní výzbroj tedy nedostačuje. Je snahou také dáti několika tankům speciální výzbroj, jako bombomety pro vrhání dymných granátů (Němci).

4. Ochrana tanků proti:

a) protitankovým zbraním se hledá v rychlosti (možnost úniku) a v brnění (v jeho kvalitě a sklonu). Je nutno hledati zlepšení ochrany spíše v brnění než v rychlosti. Nejlepší protitanková zbraň je německá 13mm puška, která ke konci války (nebylo jí však použito) zlepšena tak, že jí mohlo být použito také proti letadlům (zápalné střely). O nové vzory se pokouší Švýcarsko, Itálie a Švédsko;

b) plynům, dosud ochrana individuální (maska, ztěžující však pozorování). Rusové mají tank, kde ochrana proti plynům je řešena neprodyšným uzavřením.

5. Možnost pozorování dosud špatná. Náprava hledána ve stroboskopu (rychle se otáčející dvojité kupole s malými úzkými okénky), jímž jsou opatřeny francouzské těžké tanky, nebo v periskopu, který možno včas potřeby schrániti (Italské Fiat).

6. Nevýhody hluku motoru a pásu zmenšování zařízením, tlumičím hluk motoru a konstrukcí pásů z kaučuku (větší zranitelnost).

7. Dosavadní posádka tanku nedostatečná. Pro jeden doprovodný tank má být: 1 velitel, 1 řidič, 1 střelec.

Závěrem k této kapitole uvádí pisatel vlastnosti, jaké by měly mít lehké a střední tanky. V další kapitole popisuje technické vlastnosti tanků, kterých nyní používají jednotlivé státy, při čemž poukazuje na jejich nevýhody. Začíná Francií (Renault, Renault-Kegresse, Renault N. C. — mod. 1927).

Škpt. Dujardin: La manoeuvre en retraite. Autor projevuje svou radost nad tím, že ústupový manévř našel konečně své místo v předpisech.

Je to důležitý způsob činnosti strategických předvojů, krycích skupin, podružných front a bylo ho zhusta používáno, aby byl získán čas pro vrchního velitele k shromáždění sil k rozhodnému úderu ve vhodném okamžiku a ve vyvoleném prostoru. Je to spíše boj lstí nežli silou; klamati nepřitele o skutečné síle, o postavení, vejíti s ním v dotyk, avšak rychle uniknouti jeho rozhodnému úderu, toť jeho úlohou, poněvadž bojuje slabší proti silnějšímu.

Pisatel pak probírá různá pojetí tohoto způsobu činnosti.

Německé předpisy nazývají jej „Hinhaltendes Gefecht“ (F. u. G. čl. 414—417, a Militärische Aufgaben), boj na zdrženou — demonstrativní činnost, v nichž se zmiňují o činnosti každé zbraně (hlavní zbraní mají palby těžkých kulometů na dálku a dělostřelectvo), o činnosti oddílů složených ze všech zbraní (vyžaduje se čilost a zdatnost velení, učenění do hloubky) a o činnosti armád, kde doporučují vésti rozhodné boje na vhodných místech, zatím co na jiných úsecích lze se spokojiti demonstrativní činností, svěřenou minimálním silám (i v útoku).

Nikde se však nezmiňují o učenění postupných sledů, čímž se liší od pojetí francouzského a belgického, podle něhož ústupový manévř záleží ve hře postupných sledů předem připravených.

Jednotky mají široké fronty — nepatrné zálohy; mohou tedy čeliti slabším útokům, odpovídajícím akcím zjednání dotyku. Avšak někdy bude třeba, aby dopředu posunutě části (strategické předvoje) orientovaly vrchního velitele o směru hlavního úsilí protivníka, a poněvadž to nemůžeme poznati podle jeho úsilí vyvinutého při zjednávání dotyku, bude třeba donu-

titi nepříteli k útoku silou. A tu pisatel doporučuje pojetí ústupového boje plk. gšt. Nuytena (viz jeho studii v B. B. S. M. září—říjen 1924), které nazývá „Défensive en retraite (obrana ústupem). Vyšší jednotky obráncovy jsou učleněny do hloubky, aby byl získán čas tím, že nepřítel je nucen útočiti nejdříve na krycí prvky, a pak po přemístění dělostřelectva může útočiti na hlavní síly, které však ustoupí, jakmile útočník projeví příliš silný tlak, a to tak, aby odhalily příští sled (asi 6 km vzdálený).

Němci mají podobné pojetí v „Be-wegliche Verteidigung (F. u. G., čl. 409 a 410). Tato „pohyblivá obrana“ má se věstí tak, že se opírá o postupné posice; nemluví se však o postupných sledech.

Zdá se opravdu, že tento způsob činnosti slabšího proti silnějšímu, často používaný hlavně za poslední války ať už ve formě ústupového manévru nebo boje, nebo boje na zdrženou (hinhalten-des Gefechts) neb obrany ústupem (défensive en retraite — v Belgii na počátku války) zasluhuje pozornosti a svého umístění i v našich předpisech, v nichž dosud není o něm zmínky, vyjma kusé poznámky o činnosti zadních vojáků (P-I-1, čl. 595, G-V, čl. 168 a 468).

a o boji vojsk při ostraze hranic (P-I-1, čl. 841, 842).

Por. Borzé: *Le tir de mitrailleuses dans les intervalles*. Poručík Borzé propočítává bezpečnostní pásmo při střelbě těžkých kulometů mezerami, aby tak dodal — jak sám praví — kulometníkům více důvěry v teorii mjr. Collarda, a nadhazuje otázku, zda by tento způsob střelby — označený v předpisech jako výjimečný — nemohl být běžným.

Le contrôle des clauses militaires du traité de Versailles. Článek se zmiňuje o knize Paula Roquesa, býv. člena mezinárodní vojenské kontrolní komise v Německu, v níž je líčena historie této komise po celou dobu jejího trvání (říjen 1919 až leden 1927). Autor shledává, že Německo neuposlechlo nařízení mírových smluv, pokud se týká povoleného počtu armády i válečného materiálu, a že jeho průmyslová moc není dotčena, naopak schopna provést za několik dní mobilisaci válečného průmyslu.

V druhé části článku jsou uvedena pravidla, jimiž se řídí kontrola Společnosti národů, která od 1. ledna 1927 převzala úlohu mezinárodní vojenské kontrolní komise.

Mjr. gšt. Jos. Fetka.

b) *Revues ruské.*

„*Vojna a revoluce.*“

Orgán ústředního sovětu vojensko-vědecké společnosti. Pod vlivem boje ve vojenských kruzích mezi představiteli starého generálního štábu a elementy, které vynesla na povrch revoluce (což se jasně projevilo již v roce 1922), nastaly v redakci časopisu velké změny. V nové redakci není ani jediného člověka, který by měl literární jméno. Jediným zástupcem starého generálního štábu je Kameněv. Kromě něho je tu z vojáků ještě pretendents na úlohu Napoleona-Tuchačevskij. Ani ten ani onen se ve vojenské literatuře ničím nevyznamenali. Kameněv vůbec píše málo a Tuchačevskij, ačkoli rád vystupuje i se samostatnými pracemi i s prázdnými předmluvami k dílům velkých vojenských spisovatelů (Zajončkovskij: „Příprava Ruska ke světové válce“), nemůže ovšem podati nic, co by zasluhovalo pozornosti. Ostatní členové redakce jsou v oboru vojenské literatury dokonale negramotní.

Takovou redakci sestavila nová skupina. Jak jsme již ukázali při recenzi časopisu z roku 1922, kladli protivníci starého generálního štábu jeho příslušníkům za hlavní vinu, že se dávají pří-

liš strhovatí „klasickou“ světovou válkou a že úplně přezírají válku občanskou. Pokus nového generálního štábu, připsati si všechny zásluhy za vedení občanské války, jakož i to, že starým vojenským pracovníkům přezdíleli „německých nohsledů“, nikterak nevedlo tyto pracovníky do rozpaků. Ti, jak jsme již před nějakým časem poznamenali, užili na svou obranu velmi vážných argumentů. Jedním z nich byl ten, že jen zkušenosti z války na západní frontě mohou býti pevným základem pro vojensko-vědecké závěry. Druhý argument je velmi zajímavý jak s hlediska ocenění práce starého generálního štábu v rudé armádě, tak i s hlediska určení „specifické váhy“ nových sil („rudých genštábníků“). Těmto bylo v orgánech starých důstojníků generálního štábu jasně ukázáno, že v občanské válce „starí“ sehráli hlavní úlohu; bez nich nové síly, podle prohlášení staré skupiny, nebyly by si věděly rady s vedením občanské války ve velkém měřítku. Dále bránící se skupina obracela pozornost na své nové kolegy, že i při opakování světové války svalí se na bedra starých důstojníků generálního štábu těžká práce organizační. Čtenářům „Vojenských rozhledů“

je již celá tato polemika známa, nutno se však u ní zastavit, aby byli informováni o nynějších poměrech a nynější situaci.

Ani jeden člen ze staré redakce nepřešel do nové. Odešli z ní lidé s velkými literárními i vědeckými jmény: Neznamov, Scheidemann, Lebeděv, Lazarevič, Doliva-Dobrovolskij a Jegorjev. Z nich jen Doliva-Dobrovolskij ještě pracuje v časopise, ostatních pět nemísťuje tam své práce. Nutno poznamenati, že v novém časopise mezi spolupracovníky nacházíme méně lidí se známými vojensko-literárními jmény. Ba i lidé, kteří oficiálně patří ke kruhu spolupracovníků, neprojevují stejné energie: v celku převládají v časopisu spolupracovníci nového složení. Z generálního štábu staré armády setkáváme se jen s nemnohými jmény. Vše to potvrzuje, že je antagonismus mezi dvěma skupinami generálního štábu („starou“ a „novou“). Při oslavování šestiletého jubilea akademie (Viz „Sesté výročí vojenské akademie“) R. K. K. A., vydal „Vojenský věstník“ 1925 byla této otázce věnována zvláštní pozornost v řeči Rykovově. Ten se však pokoušel zdůrazniti, že se nedorozumění mezi oběma skupinami již „vyžila“. Tehdy se snažil upokojiti i rozčilení, způsobené pověstmi o nastávající výměně starého generálního štábu novými „gen. štábníky“. Jak známo, „očista“ v rudé armádě již po této řeči přece jen nastala a poplach, který tím byl způsoben, nemohl se ještě zahladiti v paměti vojenského čtenáře. Špatnou úsluhu prokázal Rykovovi při této slavnosti též Frundze svou řečí. Jasně a určitě prohlásil, mimo jiné, že... „pro vyšší velitelský sbor, pro ty, kteří se připravují k odpovědné úloze velitelů v armádě, samo sebou vyplývá úkol těsně se přimknouti nejen k našemu státnímu aparátu, ale i k té organizaci, která řídí tento aparát i celý náš život.“ (Str. II–12 téhož pramene). Ale i bez těchto projevů je sovětské oficiální stanovisko v té věci jasné: záměna celého vedoucího vojenského aparátu vlastními lidmi, kteří by vzali celou věc do svých rukou, je už jen otázkou času.

Všimněme si, co nám podávají čísla časopisu za rok 1927.

Kniha I.

Začíná prací Kudrjavcevovou o „Utvoření nových velitelských instancí hlavního velitelství“. Stať jedná o otázce vytvoření ještě nové velitelské instance mezi vrchním velitelstvím a velitelskými armád s cílem usnadnění vedení mas za voj.

*) Ruská válečná škola.

operací. Autor připomíná snahu německého i dohodového vrchního velení za války, utvořiti ze svých armád téměř od počátku dočasně skupiny: V Německu byl učiněn neúspěšný pokus podřídit jednu armádu druhé: I. armáda gen. von Klucka byla podřízena veliteli II. armády, generálu Bülowovi 17. srpna 1914. Výsledky této improvizace byly pro Němce nejvýš nepříznivé. Autor, poukazuje ještě na jiné příklady, charakterisující myšlenku, utvořiti novou instanci mezi vrchním velitelstvím a armádami, dospívá k závěru, že je nutno utvořiti velitelsví front a doporučuje, aby alespoň byly pro každý případ po ruce záložní štáby.

Kremov. Operativní využití dělostřelectva. Proti tendencím nového směru časopisu, klanějícho se „zkušenosti“ občanské války a snažícího se dělati z ní závěry v oboru moderního vojenského umění, prohlašuje autor spravedlivě, že tato (občanská) válka již svým rázem nepřispěla k rozvoji jasných a konečných názorů. Ze zkušenosti ze světové války vyvozuje autor tyto zásady, charakterisující význam dělostřelectva: 1. dělostřelectvo jest jedním z nejdůležitějších prvků operace; 2. poměrně malá operativní kapacita divise zdůrazňuje úlohu dělostřelectva; 3. podstata využití dělostřelectva: jeho zesílení na místech nejdůležitější akce; 4. nutnost, aby posilové dělostřelectvo mělo pružnou organizaci; 5. co se týká „hromadění“ dělostřelectva zálohy, s tím autor vždycky nesouhlasí; za nejpravděpodobnější považuje případy, kdy dělostřelecká záloha bude „rozdrobena“; bohužel příklad, který uvádí na potvrzení tohoto závěru, je málo přesvědčivý: že totiž je nutno drobiti dělostřelectvo, chceme-li si prorazit v bahnitých prostorech cestu na komunikacích; 6. velitel dělostřelectva neřídí sám takticky masy dělostřelectva, nýbrž jest jen „operativním poradcem“ a „technickým velitelem“. Přes to, že nepopíráme nutnost, míti v armádách zvláštní odborníky v tomto oboru (v Německu Bruchmüller), musíme na všech velitelích dělostřelectva vyžadovati důkladné znalosti v tomto oboru.

Trmandofilov. Příprava vyššího velitelského sboru. Cíl této přípravy určuje autor takto: velitel musí umět organisovati postupný rozvrat nepřátelského postavení, prováděje během operací potřebné rozčlenění; v stati se též zdůrazňuje důležitost přípravy štábů.

Bljumberg. Zimní cvičení v terénu. Jejich cíl: 1. praxe velitelského sboru, 2. získání určitých návyků.

Verchovskij. O zpravidajství. Neodůvodněné prohlášení autorovo, že nebylo využito zkušeností z japonské

války, je vyvráceno současnými badateli (gen. Golovin, gen. Zajončkovskij, gen. Danilov); Němci ještě za oné války se zabývali zpracováním této zkušenosti a vytvořili o této otázce velkou literaturu, která se stala základem i pro ruské předpisy a instrukce v tomto oboru (viz první pokusy přednášek lna voj. akademii o dějinách rusko-japonské války od prof. plk. Junakova); o něco později se touto otázkou zabývali Francouzi — historie plk. Grandmaisona, která nadělala tolik hluku, jistě ještě nevyzrála z paměti vojenského čtenáře. Druhá otázka: jakou měrou byla tato zkušenost využita v ruské armádě a co překáželo plnému využití této zkušenosti. Autor, odvolávaje se na příklady nepodařené organizace zpravodajství v armádě gen. Samsonova, armádě gen. Klucka u Paříže na Marň, neuvádí v podstatě nic nového.

Grečanik: Útok pěší divise na opevněné pásmo v pohybné válce. Řešení taktické úlohy; přepracování úlohy majora polského gen. štábu Praglovského. Zajímavá je autora definice jediné vojenské doktriny na těchto základech: 1. ofensiva; 2. převaha sil v rozhodujícím směru, 3. rychlá koncentrace útočných mas před bojem.

E. Smyslovskij: K organizaci moderní baterie. V předcházejících recenzích o autorových pracích nebylo, jak se zdá, zdůrazněno, že autor, pojednává o moderních tendencích v přeměně baterií o 4 dělech na baterie o 3 dělech, konstatuje sice fakt, ale nesouhlasí s ním. Příčina tohoto nesouhlasu není však podle našeho soudu na zcela pevných základech: E. Smyslovský nesouhlasí s tím, že „rojnice“ byla zaměněna „skupinkami“, protože neuznává celé učení o

„skupinkách“, tvrdě, že takových skupinek bojových není.

E. Kremkov: Kritika bez páteře. Tak nazývá Kremkov právě charakterisovaný názor E. Smyslovského. Důvody autorovy nejsou bez věcného podkladu, ale tón stati není uspokojivý; je to zřejmě tón jakéhosi „hrozného velitele“, který poučuje a peskuje svého provinivšího se podřízeného. Již fakt, že stat byla uveřejněna hned za článkem E. Smyslovského, svědčí o nedostatku etiky v redakci, která dala prohlédnouti neuvěřitelný ještě článek svého dopisovatele a spolupracovníka člověku, který ani není členem redakce.

Podsotskij: Politická práce v boji. Autor je proti názoru následujícího spolupracovníka, Korola, který je proti politické práci v boji a zaměňuje ji „skvělým příkladem“.

Korol: Chování v boji.

Šapurin: Válka a finance. Autor, vystoupiv s ostrou kritikou starých metod války ve smyslu zabezpečení její finanční stránky, zcela neočekávaně dospívá k doporučení všech těch finančních metod za války, jaké byly za starého režimu: volné peníze, zásoba zlata, přezkoušení rozpočtu, daňový šroub, vojenské půjčky; nové je jen „znovurozdělení“. Nicméně, to se dalo dělati jen při likvidaci „starého režimu“. Ať se autor také teď ještě pokusi o „znovurozdělení“. Můžeme v tomto oboru očekávati určitě úplný neúspěch.

Siffers: Doslov. K předcházející polemice Korola a Podsotského. Tón autorův je rovněž velmi povýšený, a závěr: „nikdy morální působení nemůže nahraditi politické působení na masy“.

Karstygyn: Otázka pracovních rukou ve Francii. Statistika z doby světové války.

Plk. V. Dobrynin

c) Revues polské.

Bellona.

Ročník X., díl XXVII., sešit 1.—3.

(Pokračování recenze z Voj. rozhledů, ročník IX. číslo 2.)

Mjr. dr. Tadeusz Felstyn: Nejmenší bojová jednotka. Svoji časovou úvahu začíná autor definicí nejmenší bojové jednotky. Zavrhuje předválečný názor v. d. Goltzův (nutnost ovládati ji jedním člověkem a největší shromáždění sil, které může v sevřeném útvaru čeliti nepř. palbě), staví se proti doktrínám, které přikládají palbě větší význam než pohy-

bu v boji (ofensivním i defensivním) a dospěje k závěru, že „nejmenší boj. jednotkou nutno nazývati takovou buňku voj. organismu, která jest s to bojovati úspěšně jak palbou tak i útokem.“ Svoje náhledy odůvodňuje autor mnoha příklady ze svět. války a z války polsko-ruské, z nichž plyne velmi jasně, že sebe větší palební převaha nepřinese úspěchu bez útoku, jakož i že sebe udatnější útok bez palební podpory jest odsouzen k zániku. Úmyslně kladé autor důraz na označení „útok“ místo okřídleného slova „pohyb“, neboť „pohyb“ v různém pojetí

tchoto všeobecného výrazu nemůže nikdy být složkou „ničící“ nepř. odpor.

V dnešní organizaci pěchoty armád různých států možno rozeznávat velmi zřetelně dvě charakteristická pojetí nejmenší boj. jednotky:

— družstvo (Francie, Amerika a jiné spřát. státy na př. Polsko) složené z autom. pušek, granátníků a střelců,

— četa (Německo, Anglie), vykazující družstva lehkých kulometů a družstva úderná (na př. Německo 2 dr. lehkých kulometů a 3 dr. úderná; Anglie 2 dr. lehkých kulometů a 2 dr. úderná).

K těmto dvěma existujícím pojetím přistupují ve voj. literatuře ještě dvě pojetí celkem protichůdné povahy: jedno považuje teprve rotu za nejmenší boj. jednotku pěchoty, kdežto druhé hlásá, že nejmenší buňkou pěchotního organismu jest jednotlivec.

Autor věnuje se rozboru uvedených čtyř názorů na nejmen. boj. jednotku pěchoty, uvažuje o její schopnosti k pohybu, k projevu úsilí v jistém ohraničeném prostoru, k užití v boji na širokých frontách.

Není možno v rámci pouhé recenze promluvit o polemice autora s kpt. Maisonneuve, plk. Clement de Grandcourt, plk. Rychnem, hájícími soustavu rot a s kpt. Laffargue, přimlouvajícími se za soustavu jednotlivce. Spokojme se zjištěním, že mjr. Felsztyn navrhuje obe tyto soustavy, dospívaje však k poznatkům, že velitel roty musí mít k dispozici jistou palební sílu, že výcvik, výzbroj a zatížení pěšáka má být pokud možno stejnorodá, aby bylo možno jej užití jak k palbě tak i k útoku, jak k obsluze kulometů tak i k vrhu granátů; že úloha nejnižších velitelů jest velmi obtížnou a musí být co nejvíce zjednodušena; projevuje se za boje namnoze pouze řízením palby a dobrým příkladem, následovaným jejich podřízenými.

Podává souhrnně a stručně náhledy četných zastánců soustavy čet a družstev, přistupuje autor k vlastnímu účelu svých úvah: četa neb družstvo jako nejmenší boj. jednotka pěchoty? Rozbohem problému velení a výcviku velitelů, poukazem na rozptýlení jednotlivců organizovaných v organické buňky za boje a technickou povahu dnešní výzbroje, oceněním s hlediska užití v různých způsobech boje a povahy národa polského, dospívá mjr. Felsztyn k závěru, že družstvo jest výhodnější než nejmenší boj. jednotka než četa.

Svoji velmi logicky uspořádanou studii končí autor návrhem složení družstva, které má být jednoli-

tou organickou buňkou (nikoliv rozdělenou na roje) a to:

— velitel (poddůstojník, puška, 40 nábojů do l. kul., 40 nábojů do pušky, 2 ruční granáty),

— střelec (svobodník, zástupce vel. družstva, leh. kul., pistole, 140 nábojů do leh. kulometu),

— 11 pěšáků (z toho 1 svobodník). Výzbroj: 6 pěšáků — norm. pušku, 40 nábojů, 2 ruční a 1 pušk. granát a 120 nábojů pro leh. kulomet; 5 pěšáků — autom. pušku (mušketu), 40 nábojů, 2 ruční a 3 pušk. granáty, 40 nábojů pro leh. kulomet,

— celkem tedy v rámci družstva 1580 nábojů (stejných jak pro leh. kul. tak i automat. pušku neb pušku obyčejnou), 24 ručních a 21 pušk. granátů, 1 leh. kulomet, 5 autom. pušek, 7 norm. pušek a 1 pistoli,

— zatížení vojáka v družstvu ca 27 kg.

Gen. rak. arm. M. v. Brunner označuje ve své studii „Stálé opevnění na operačním jevišti“ uzavřená opevněná místa za stále ještě schopná sloužit prospěšně operacím polní armády. Přechází pak k rozboru složení hl. obranného pásma, jež by bylo upraveno složkami stálého opevnění na způsob posic, známých z období ustálených front za svět. války. V přednáškách válečné školy nazýváme tento způsob budoucího st. opevnění „opevněnou posicí stejnorodou“. Studie jest o něco podrobnější ve smyslu technickém než obdobné studie francouzských autorů, zdůrazňuje však velmi málo celkovou neproveditelnost projektu s hlediska finančního nákladu (alespoň v brzké budoucnosti).

Zajímavou jest zmínka o boji proti umělé mlze; ze zvl. děl, elektricky nabíjených, vystřelují se elektrisovaná zrnka drobného písku, která působí v mlze jako kondenzační předměty, takže mlha spadne v podobě deště. Tohoto způsobu užívají Američané k „čištění“ letiště v Moundsville od mlhy; dělo střílí z upoutaného balonu ve výši 300 m; 40 kg elektrisovaného písku v napětí 5000 Volt umožní rozehnati mlhu na prostoru 2 anglic. čtverečných mil (ca 3 km²).

Mjr. gen. št. St. Rola-Arciszewski — Zásady zajištění. Vycházejí — jako vždy ve svých studiích — ze strategie římské, řecké a frederiánské, řeší autor problém zajištění na podkladě logicko-filosofickém. Zajištění — toť v podstatě snaha zachovati si volnost činu a manévru k rozhodnému úderu na protivníka. „Manévrovatí bez úderu“; strategické „umění“ Mackova a zásada zajištění v 17. a 18. století byly odsouzeny Na-

poleonem a jeho vůdci (Ney pod Ulmem 1808). Zajištění musí být spojeno s hotovostí vojska k úderu; díky jemu možno omezit hotovost — unavující nesmírně fyzické schopnosti vojska — na míru co nejmenší podle okamžikové takt. situace. Zajištění samo o sobě sleduje dvoji cíl: zajistit život vojska a zajistit veliteli možnost provedení myšlenky manévru (materiální a taktické zajištění podle Focha).

Zajištění života vojska (materiální) má za úkol získati čas potřebný k dosažení hotovosti úderu. Jeho povaha jest tedy pasivní. Složky úspěchu jsou „prostor a síla“, složky provádění: vyhledávání zpráv a zajištění v pravém slova smyslu.

Zajištěním možnosti provést zamýšlený manévru (zajištění taktické), dospíváme k svobodné dispozici materiálně zajištěnými silami. Povaha podobného zajištění jest více méně aktivní (podle předvídané operace), díky jemu užije velitel svých sil v předvídaném prostoru, v zamýšleném čase a promyšleným způsobem. Takt. zajištění nekončí bitvou, nýbrž bude směrnatým pro správné užití záloh; své úvahy uzavírá autor požadavkem, že vzájemné zajištění taktické všech složek voj. organismu jest podmínkou úspěchu. V okamžiku, kdy v nějaké takt. sestavě není složek zajišťujících a složek zajištěných — záloh — ztrácí velitel možnost jednání a tím i prostředek, umožňující jemu vítězství nad protivníkem.

Mjr. gen. št. R. Starzyński — Problém zkrácení činné služby ve vojsku. Autor dospívá k názoru, že jednoroční služba stačí k zajištění výcviku vojska všech zbraní v míru, aby mohl tvořit rámec pro „národ ve zbraní“ za války. Souhlasí s franc. organizací, oddělující „mobilisaci“ národa od „výcviku“ národa, neschvaluje však tvoření zvl. „mobilizačních středisek“; jest mnohem účelnější přičlenit je vojsk. tělesům, což však neznamená, že jejich personál bude vojenský: civ. podúředníci — býv. poddůstojníci — t. zv. agents militaires, a civ. řemeslníci, zajišťující udržování mob. zásob i materiální mobilisaci, zvláštní důstojníci služeb jako velitelé — toť podmínka vyhovující zásadě užití všech činně sloužících vojenských osob jediné ve prospěch výcviku „národa“ ve zbraní. Tomuto požadavku odpovídá též pravidlo, neodvelet mužstvo mimo svazek vojsk. tělesa. Veškerá administrativní služba akt. vojska budiž řízena civ. úředníky (Francie žádá pro svoji armádu 100.000 civ. osob).

Co do ostrahy hranic a zabezpečení vnitrostátního přimlouvá se autor za silnou pohraniční stráž a silnou stráž bezpečnosti (četnictvo, policie), aby vojsko se mohlo věnovati klidné výcviku v míru a rozhodujícím polním operacím za války.

Tyto povšechné úvahy aplikuje autor na poměry v polské armádě. Dozvídáme se, že položen již základní kámen založením „státního úřadu pro vojenský a fyzický výcvik národa“, jakož i „komitétu pro obranu státu“. Třeba nyní přistoupiti k radikálnímu zmenšení počtu odvelených vojáků příbráním civ. osob do služeb vojska, zvýšiti počty vojenských těles zmenšením jejich celkového počtu a vnitřní organizací.

Nevýhodu franc. organizace, předvídající dva odvozy za jeden rok, kde nováčci nastoupivší službu 1. května mají malou přípravu pro letní prakt. cvičení, hodlá autor odstraniti jich povoláním do služby již 1. února.

Posléze poznamenává mjr. Starzyński, že zkrácení činné služby nebude mít za následek snížení finančního nákladu; právě naopak — nastane jeho zvýšení, vyvolané nutností disponovati větším počtem dělesloužícího mužstva a civ. pracovníků.

(Budiž upozorněno, že Polsko má doposud — 1927 — 2letou službu, která udělením dovolené většině mužstva čítá ve skutečnosti 18 měsíců.)

Plk. franc. armády Grasset — Jedna z metod vojensko-historické práce. Autor známých úryvků vysoké hodnoty ze svět. války jako Ethe, Virton, Neufchâteau, Verdun poskytuje nám možnost nahlédnouti do „tajů“ své pracovní metody. Veliká historická díla, vybudována jaksí „teoreticky“ jediné na podkladě oficiálních pramenů obou protivníků a řešící problémy vyšších jednotek neb vojsk. těles, nemají nikdy absolutní hodnoty. Vojenské dějiny nutno zpracovati po epizodách a to způsobem více méně „praktickým“, t. j. na podkladě výsledku. rozmluvy a charakteru přímých účastníků. Jest pravdou, že téměř nikdy nenajdeme dva účastníky bojů malých jednotek, kteří by podali o jedné události souhlasné zprávy. Tato okolnost přispívá však jediné k absolutní hodnotě dějin, právě tak, jako topograf přenáší terénní místa do své mapy na podkladě tří záměrných směrů. vyšších ze 3 různých, již přesně stanovených bodů.

Autor považuje nynější dobu — ustálení povahy účastníků — ještě za velmi výhodnou k podobným vojensko-historickým pracím; čím později, tím nesnadnější bude lze čerpati z paměti osob, prošlých válkou. Co do vlastností

autorských, nutno podotknouti, že vyličití epizody z bojů malých jednotek může správně jedině ten, kdo žil a bojoval v prostředí jejich činnosti na bojišti. Ze všeob. vlastností potřebných ku sepsání vojensko-historického díla (dobrá paměť, objektivnost, schopnost analýzy a syntetiky, nejvyšší umění kritiky jiných i vlastní práce) klade pplk. Grasset důraz na absolutní odpoutání se od vlastní obrazotvornosti.

Prameny užité ku podobným pracím jsou dvojího druhu: oficielní a výpovědi účastníků. Autor obrací se proti dokumentům oficielním, kterým upírá absolutní hodnotu; nutno je studovati způsobem srovnávacím, který nejlépe odhaluje jejich slabiny (četné uvedené příklady jsou toho důkazem).

Výpovědi účastníků mají vyšší hodnotu, tato jest ale jedině tehdy absolutní, když pochází od dvou očitých svědků události (autor uvádí zajímavý příklad vlastního sebeklamu za bitvy u Etbe dne 22. srpna 1914).

Čas, potřebný k získání pramenů pro dílo obdobného rázu, jest dlouhý: zpracování bitvy u Etbe si vyžádalo 5 let, Neufchâteau 4 let, Verdun 7 let... Štěstí, že možno pracovati na popise několika událostí současně!

Výpovědi účastníků nevyžaduje si autor ve formě povšechné zprávy, nýbrž na podkladě pečlivě zpracovaného dotazníku, který vznikne po důkladném studiu oficielních dokumentů. Těmito dotazníky zatížíme postupně velitele, počínaje nejvyššími, využívající údaje vyšších k sestavení dotazníků pro velitele nižší až k jednotlivcům, již byli pověřeni zvl. úkoly.

Ve využití takto shromážděného materiálu nutno se odpoutati od všech doktrin i předpisů a omeziti se pouze na sepsání skutečných událostí. Tvořiti na tomto podkladě doktrinu a předpisy — tot úkolem jiných. Tuto obrovskou práci zdolává autor pomocí tabulek, v nichž ve vodorovných rubrikách uvádí den události, rozdělený na časové údobí čtvrt hodinové (24 hodin) a ve svislých sloupcích činnost velitelství (vydané rozkazy, jich přijetí, jich provedení a pod.). Takovým způsobem vysvitnou nejlépe jednak mezery v dokumentech, jednak různé činnosti velitelů, kteří často jednali samostatně bez vyšších rozkazů: pod vlivem okamžité situace. Povahy velitelů objeví se v pravém světle a i rozhodnutí, všeobecně prohlašované za špatné, dosáhnou svého ospravedlnění. Toť tajemství proč pplk. Grasset, by i uváděl ve svých studiích jména účastníků, nena-

razil nikdy na osobní nevraživost neb útoky, ba naopak vyrovnal mnohé osobní spory, jichž původ bylo nutno hledati na bojišti svět. války. Zajisté nejlepší ovoce práce.

Neuváděti nikdy to, co není potvrzeno — jinak povstane román, nikoliv vojensko-historické dílo. Práce vojensko-historické mohou býti prováděny výhradně dobrovolně; práce z „rozkazu“ nemají pozitivního výsledku.

W. Z. — Říční flotila. Říční flotily za světové války byly užívány k různým účelům: plovoucí baterie, poříční bojové jednotky s charakterem námořním, hlídkové jednotky neb jen jako dopravní prostředky na vodních cestách. První polská flotila byla improvizována v r. 1919 v Pińsku (Pripet) a podporovala vydatně polský nápor na Kijev (Pripet—Dněpr); byly to 3 motorové čluny vyzbrojené pěchotními děly malé ráže a těžkými kulomety a parník „Trachtemirow“ opancířovaný a ozbrojený 75 mm děly. Tato flotila bojovala úspěšně proti flotile bolševické, podporovala vydatně přechody pěchoty přes Pripet u Horodyszcze v údolí Jasioldy (přítok Pripetu ze severovýchodu), 4 říční monitory, objednané na podkladě těchto úspěchů ve Gdańsku, nevstoupily již v činnost za polsko-bolševické války.

Hlavní takt. úkol flotily vidí autor v zajištění a podpoře spolupráce jednotek, postupujících po obou březích nějakého vodního toku. Možnost samostatné činnosti závisí na schůdnosti břehů (do jaké míry jsou přístupny pozemním bojovým jednotkám) a na vzdálenosti hl. úsilí vlastních sil od břehů vodního toku. V posouzení hodnoty říční flotily nutno se řídití hledisky užiti dělostřelectva.

Říční flotila musí býti tudíž přizpůsobena velmi dokonale povaze vodního toku, na němž má býti užita. Není zde žádného „universálního“ vzoru, na př. Dunaj si vyžádal tvary, obdobné námořním boj. jednotkám, na italských řekách bylo užíváno lodí, nesoucích dělekonošná pozemní děla, odkryté a přístupné břehy vyžadují dobrý pancíř. nedostupné a zarostlé břehy skýtají možnost mítí i neopancířované lodní jednotky.

Zajímavý jest názor autorův na složení takt. jednotky říční flotily, vybavené všemi administrativními, personálními i materiálními prostředky k soběstačnému životu.

Hlavní součástku tvoří dělové čluny, opancířované a opatřené dělostřelectvem, otáčivě umístěným na neměnitelných pal. stanovištích. Tyto

dělové čluny se pohybují vlekem motorových člunů, čímž získána jednak možnost umístiti na nich větší počet děl, jednak záruka, že poručna v jejich hybné síle neznamená absolutní nehybnost a záhuby.

Mimo to disponuje takt. jednotka — podle autora — jistým počtem velmi rychlých motorových člunů (s děly malé ráže, těžkými kulomety) k úderům ochrany, průzkumu a spojení.

Jeden neb několik monitorů, velmi rychlých, opatřených co nejhojnějším dělostřelectvem, slouží buď jako podpora ochranné a průzkumné činnosti motorových člunů neb k vyjádření převahy dělové palby v kritických okamžicích na rozhodujících místech.

Konečně pro případ přechodu přes vodní tok přidávají se takt. jednotce říční flotily lodí s vlastní hybnou silou o co největší kapacitě převozu.

Volba osádky, její výcvik a složení musí být velmi pečlivě provedeno. Důstojnictvo — přes veškerou univerzálnost vědomostí — bude specialisováno na námořníky se znalostmi dělostřeleckými a technickými, důstojníky pěchoty a důstojníky spojovací.

Mužstvo musí pocházeti z počtů námořnictva, jediné menší výpadové skupiny může dodat pěchota.

Velmi zajímavý — pro naše poměry však bezpředmětný — jest článek mjr. gen. št. Wincenty Rudowicze — Obrana pobřeží.

Z časových otázek zasluhuje pozornosti návrh kpt. Harskiho, jak organizovati vysokoškolské techn. studium pro důstojníky. Jde o zařazení vojenských předmětů k jednotlivým odborům na vys. učení technickém a to v odboru elektrickém (telegrafní vojsko, osvětlování terénu, užití elektřiny u armády v poli), chemickém (bojové plyny a ochrana, výbušiny a střelivo, užití chemie u armády v poli), mechanickém (skupina letecká, auto-

mobilní, zbrojní — dělostřelecká). Tyto předměty mohly by být přednášeny jednak vysokoškolskými profesory (zal. důstojníci jednotl. zbraní technických) a důst. gen. štábu. Autor se zmiňuje, že od úmyslu zříditi Ecole polytechnique podle franc. vzoru bylo definitivně v Polsku upuštěno, jelikož by to znamenalo zbytečně dlouhé studium pro vojáka-technika a velký jednorázový finanční náklad; mimo to není dostatek odborných profesorských sil.

K těmto vyšším studiím by byli přijímáni důstojníci aktivní na podkladě přijímacích zkoušek.

V měsíčních zprávách dočítáme se mimo jiné, že něm. op. místo Královce nebylo tak odzbrojeno, aby přestalo být schopné vážného odporu. Polské ministerstvo „komunikační“ věnovalo opět veliký obnos na úpravu komunikační sítě, významu jak hospodářského tak i strategického (139.079.000 polských zl.). Akt. mužstvu, které se podrobilo předvojenské výchově, přiznány jisté úlevy v činné službě jako: dovolená, povýšení, zkrácení činné služby o 2 až 3 měsíce (u mužstva, které již před válkou dosáhlo pilotského diplomu i o 10 měsíců s možností pozdějšího nastoupení činné služby).

Z přehledu zbraní a služeb mohou nás zajímat:

Organisace přípravy národa ve střelbě v Německu pomocí střeleckých spolků a zvl. pušky malé ráže 5,6 mm celkového typu Mauser.

Mjr. gen. št. pilot Romeyko navrhuje užívati balonů, upoutaných na obrněných vlcích a na člunech říční flotily, jelikož pohybný boj ztěžuje jejich přemístění a obrana uvádí je do prostředí velké zranitelnosti. V dalších svých vývodech hodnotí velmi správně vysoký morální význam t. zv. balonů přehradných, jež chránily za svět. války na př. Benátky před leteckým bombardováním.

Úvahy kpt. Kopaňského o polní výzbroji pěšáka.

Mjr. gen. št. Polívka.

LITERÁRNÍ PŘEHLED

a) Spisy české.

Plukovník intendant Josef Petrš: K historii intendantské služby čes. armády na Rusi, Praha 1926.

V řadě odborných spisů vojenských, které pojednávají o působení naší armády na Rusi a v Sibiři, můžeme po-

staviti zcela oprávněně na jedno z předních míst vzpomínky plukovníka intendanty Petrše, přímého a očitého svědka poctivé a nezištné práce malého sice aparátu správního, v kterém však pracovali muži, kteří neváhali při každém kroku práce dokazati, že dove-